

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การที่จะพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมี การพัฒนาการศึกษาควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านอื่นๆ ในการพัฒนาการศึกษานั้นการสอนนับว่า เป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก การศึกษาจะพัฒนาก้าวหน้าไปหรือเสื่อมลงย่อมขึ้นอยู่กับบทบาท และพฤติกรรมของครูเป็นสำคัญ ซึ่งพฤติกรรมอันเป็นหน้าที่หลักในการปฏิบัติของครู คือ พฤติกรรมการสอนของครูนั่นเอง แมนน์ (Mann อ้างใน วีระศักดิ์ 2529) กล่าวไว้ว่า

ในกระบวนการศิลปะทั้งหลายทั้งปวง การสอนนับเป็นศิลปะ อันยากยิ่งต่อการปฏิบัติ อีกทั้งยังเป็นศาสตร์ที่มีความซับซ้อน ในกระบวนการศาสตร์ทั้งหลาย การสอนจะมีความสมบูรณ์สูงสุด เพียงโดยย้อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ผู้สอนต้องมีความรู้ในเนื้อหาวิชาอย่างถ่องแท้ มีความเข้าใจในตัวผู้เรียน มีแบบแผนและกระบวนการสอน มีอุปกรณ์สื่อการเรียนรู้ ตลอดจนการสร้างบรรยากาศทางการศึกษา เพื่อเป้าหมายใน ความสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียนอย่างสูงสุด

อุทุมพร ทองอุไทย (2523) ได้แสดงให้เห็นผลงานวิจัยของมหาวิทยาลัยโทเรโด แห่งสหรัฐอเมริกา เกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการสอนที่ดีประกอบด้วยพฤติกรรมดังต่อไปนี้

1. เตรียมการสอนอย่างดี
2. แสดงความสนใจอย่างจริงจังในวิชาที่สอน
3. แสดงความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่สอน
4. เลือกใช้วิธีสอนที่ช่วยให้นักเรียนบรรลุเป้าหมาย

5. สร้างแบบทดสอบที่ตรวจสอบความสามารถไม่ใช่ตรวจสอบความจำ
6. ทำการประเมินผลการเรียนอย่างยุติธรรม
7. สื่อกับผู้เรียนได้เหมาะสมกับความพร้อมของผู้เรียน
8. สนับสนุนการคิดอย่างฉลาดและให้อิสระแก่ผู้เรียน
9. จัดระเบียบเนื้อหาวิชาอย่างเหมาะสม
10. ใ้ใจนักเรียนให้ตั้งใจเรียน
11. ดูแลนักเรียนด้วยความรู้สึกยกย่อง
12. ตอบคำถามทุกข้อตามความสามารถ

การจัดการเรียนการสอนวิชาพลศึกษา ครูพลศึกษานับว่ามีบทบาทสำคัญที่สุดในการทำให้การเรียนการสอนวิชาพลศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ดังที่ วรรคักดี เพียรชอบ (2527) กล่าวว่า

ครูพลศึกษานับว่ามีความสำคัญในวิชาพลศึกษาเป็นอย่างมาก การที่วิชาพลศึกษาจะมีประโยชน์ต่อนักเรียนหรือไม่มากนักเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับว่าครูพลศึกษาสามารถจัดหรือสอนวิชาพลศึกษาให้นักเรียนได้รับประโยชน์หรือไม่มากนักเพียงใด ถ้าครูสามารถจัดโปรแกรมพลศึกษาให้มีการเรียนการสอนที่นักเรียนได้รับประโยชน์มาก ผู้บริหาร นักเรียน ผู้ปกครอง ตลอดจนประชาชนทั่วไปก็จะเห็นความสำคัญของวิชาพลศึกษา

ในการสอนพลศึกษาจึงต้องการครูที่มีสมรรถภาพทุกๆ ด้าน ครูพลศึกษา คือ ครูที่ทำหน้าที่เช่นเดียวกับครูอื่นๆ ในโรงเรียนที่มีหน้าที่อบรมสั่งสอนให้ความรู้แก่นักเรียน และครูพลศึกษาจะต้องรับภาระนอกเหนือไปจากนั้น คือ จะต้องช่วยให้นักเรียนมีการเจริญเติบโตและพัฒนาทักษะทางกาย ทางกีฬา มีความอดทน มีมนุษยสัมพันธ์ มีความกระตือรือร้น และเป็นผู้นำ ครูพลศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่จะปลูกฝังทัศนคติที่ดีงามทางด้านพลศึกษาแก่ผู้เรียน อาจกล่าวได้ว่า ครูพลศึกษาเป็นแม่พิมพ์ที่จะถ่ายทอดคุณลักษณะต่างๆ ให้กับผู้เรียนได้ทุกรูปแบบทั้งทางตรงและทางอ้อม เนื่องจากครูพลศึกษามีโอกาสใกล้ชิดกับผู้เรียนมากกว่าครูในสาขาวิชาอื่น ด้วยเหตุนี้พฤติกรรมกรรมการสอนของครูพลศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญ ถ้าพฤติกรรมกรรมการสอนดีเยี่ยม เชื่อแน่ว่าการถ่ายทอดลักษณะต่างๆ ย่อมเป็นไปได้

ด้วยดี ไม่ว่าจะเป็นเรื่องระเบียบวินัย การเคารพกติกา การรู้จักรับผิดชอบในหน้าที่ การเสียสละ การมีน้ำใจเป็นนักกีฬา ความเข้มแข็ง หนักแน่น อุตุน โดยเฉพาอย่างยิ่ง การปลูกฝังคุณธรรม

สัทศน์ เหล่าทอง (2530) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการสอนของครูพลศึกษา พบว่า ประสิทธิภาพในการสอนของครูพลศึกษายังไม่เป็นที่น่าพอใจ ทศคนคติ และความศรัทธาต่อวิชาชีพยังอยู่ในระดับต่ำ นอกจากนี้ เดชา เกียรติดิถี (2526) ยังได้แสดงให้เห็นภาพพจน์ของครูพลศึกษาไว้ดังนี้

ครูพลศึกษาเดี๋ยวนี้สอนทักษะด้านกีฬาเก่ง แต่เรื่อง การปลูกฝังคุณธรรม การพัฒนาด้านจิตใจให้เป็นคนมีคุณธรรม นั้น ครูพลศึกษาบางคนแทบไม่ได้สอนกันเลยหรือมีบ้างบางแห่ง แต่ก็เป็นส่วนน้อย ครูพลศึกษาบางคนไม่เคยแนะนำ หรือ สอดแทรกให้เด็กทราบเลยว่า การมีน้ำใจนักกีฬา การรู้แพ้ รู้ชนะ การให้อภัยซึ่งกันและกัน การมีน้ำใจซึ่งกันและกัน การเสียสละ ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม การมีระเบียบวินัย ที่ดีเป็นอย่างไร ซ้ำร้ายไปกว่านั้น กลับสอดแทรกความไม่ถูกต้อง ให้ผู้เรียนไป เช่น การพูดจาไม่ไพเราะ ใช้ภาษาไม่สุภาพ พูดจาไม่มีน้ำมือนวล แต่คิดว่าเป็นเอกลักษณ์ของความเข้มแข็ง นอกจากนี้ครูพลศึกษาบางกลุ่มบางคนไม่ได้ปลูกฝังความสามัคคี ให้เกิดขึ้นในหมู่คณะ และเป็นตัวอย่างที่ไม่ดี แยกแยกกันเอง อยู่กันอย่างต่างคนต่างเก่ง

พฤติกรรมของครูพลศึกษาดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นย่อมมีผลกระทบโดยตรงต่อ วิชาชีพพลศึกษา นอกจากนี้จะเป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอนวิชาพลศึกษาแล้วยังทำให้ ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ อีกทั้งยังเป็นการทำลายความก้าวหน้าและความเป็น ปึกแผ่นของวิชาชีพพลศึกษาอีกด้วย

ด้วยเหตุนี้สถาบันครูพลศึกษา จึงนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการผลิต ครูพลศึกษาให้มีคุณภาพและปรับปรุงส่งเสริมให้มีมาตรฐานที่ดี ทั้งในด้านวิชาการและด้าน

ทักษะ การที่จะให้ครูพลศึกษาตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ และมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ในสถาบันผลิตครูพลศึกษา มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนมาก พฤติกรรมการสอนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ย่อมทำให้ผู้เรียนเกิดความพอใจ รักใคร่ ศรัทธาในตัวครู อันจะเป็นผลให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนจะดีตามไปด้วย ดังที่ วิชัย ติสสระ (2519) กล่าวว่า

สมรรถภาพทางการสอนของอาจารย์เป็นตัวแปรที่สำคัญที่จะส่งผลต่อผู้เรียน ถ้าการสอนของอาจารย์ดี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนจะดีตามไปด้วย

พฤติกรรมการสอนที่ดีของครูจะช่วยให้ผู้เรียนนำวิธีการและความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถาบันผลิตครูพลศึกษา พฤติกรรมการสอนของอาจารย์นับว่าเป็นสิ่งสำคัญ เพราะนิสิตนักศึกษาเมื่อจบออกไปแล้ว จะนำเอาแบบอย่างการสอนของอาจารย์ไปใช้ ถ้าอาจารย์มีพฤติกรรมการสอนที่ดีและเหมาะสมย่อมเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านการสอน และถ้าพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ทั้งหลายเป็นไปในลักษณะดูแลเอาใจใส่ผู้เรียนอย่างทั่วถึงแล้ว จะเป็นการส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนให้ เป็นไปตามมาตรฐานที่ต้องการอีกด้วย

ประสิทธิภาพในการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยจะสูงหรือต่ำขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญอย่างน้อย 2 ประการ คือ อาจารย์และนิสิตนักศึกษา ถ้าอาจารย์มีความสามารถในการสอนหรือถ่ายทอดความรู้ให้กับนิสิตนักศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และนิสิตนักศึกษามีความสามารถในการเรียน หรือศึกษาหาความรู้ ย่อมทำให้มหาวิทยาลัยประสบผลสำเร็จในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพอย่างมีประสิทธิภาพ สถาบันผลิตครูพลศึกษาในประเทศไทยมีหลายแห่ง หลายระดับ แต่สถาบันผลิตครูพลศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยผลิตครูพลศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป การให้การศึกษาระดับมหาวิทยาลัยถือว่าพลศึกษาเป็นวิชาชีพชั้นสูง การให้การศึกษามุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาทางปัญญาสามารถนำความรู้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติมากที่สุด บัณฑิตที่จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัย มุ่งที่จะออกไปเป็นผู้นำทั้งทางด้านวิชาการและพัฒนาสังคม การผลิตบัณฑิตสาขาพลศึกษาจะมีคุณภาพมากน้อยเพียงใด ส่วนสำคัญขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการสอนของคณาจารย์ใน

ระดับมหาวิทยาลัยด้วย

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจใคร่ศึกษาพฤติกรรมการสอนวิชาพลศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย เพื่อจะได้นำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการสอนของคณาจารย์พลศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย อันจะส่งผลถึงคุณภาพในการผลิตครูพลศึกษาให้ได้มาตรฐานต่อไปในภายหน้า

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์พลศึกษาและนิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนวิชาพลศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างอาจารย์พลศึกษาและนิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนวิชาพลศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย

สมมติฐานการวิจัย

1. อาจารย์พลศึกษาที่สอนในระดับมหาวิทยาลัยมีพฤติกรรมการสอนอยู่ในระดับใดระดับหนึ่งซึ่งสามารถศึกษาได้
2. ความคิดเห็นระหว่างอาจารย์พลศึกษากับนิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนวิชาพลศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยไม่แตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาเฉพาะความคิดเห็นของอาจารย์พลศึกษาและนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยระบบปีด หลักสูตร 4 ปี ซึ่งเรียนวิชาพลศึกษาเป็นวิชาเอกเท่านั้น ประกอบด้วย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. การวิจัยครั้งนี้เป็นการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนในชั่วโมงกิจกรรมพลศึกษาเท่านั้น

3. พฤติกรรมการสอนวิชาพลศึกษา ซึ่งผู้วิจัยศึกษานี้ มีขอบเขต 7 ด้าน คือ
- 3.1 พฤติกรรมด้านคุณลักษณะส่วนตัวในการสอน
  - 3.2 พฤติกรรมด้านการเตรียมการสอน
  - 3.3 พฤติกรรมด้านการดำเนินการสอน
  - 3.4 พฤติกรรมด้านการปลูกฝังจริยธรรมและคุณธรรม
  - 3.5 พฤติกรรมด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอนและสถานที่
  - 3.6 พฤติกรรมด้านการจูงใจและเสริมแรงการเรียนรู้
  - 3.7 พฤติกรรมด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

ข้อตกลงเบื้องต้น

ผู้ตอบแบบสอบถาม ตอบตามความคิดเห็นของตนเอง ตามพฤติกรรมการสอน ที่กระทำจริง และถือว่าเป็นคำตอบที่เชื่อถือได้

คำจำกัดความของการวิจัย

พฤติกรรมการสอน หมายถึง การแสดงออกที่ครูผู้สอนวิชาพลศึกษาใช้ในการสอน วิชาพลศึกษา ซึ่งมีพฤติกรรมต่าง ๆ ดังนี้

1. พฤติกรรมด้านคุณลักษณะส่วนตัวในการสอน หมายถึง พฤติกรรมที่อาจารย์ผู้สอนแสดงออกมาขณะสอนตั้งแต่ละพฤติกรรมเป็นส่วนประกอบของลักษณะด้านบุคลิกภาพขณะสอน
2. พฤติกรรมด้านการเตรียมการสอน หมายถึง พฤติกรรมที่อาจารย์ผู้สอนแสดงออกมาว่า ได้วางแผนการสอนไว้ล่วงหน้าก่อนการสอน
3. พฤติกรรมด้านการดำเนินการสอน หมายถึง พฤติกรรมที่อาจารย์ผู้สอนได้เสนอเนื้อหาสาระ สำนัทธิทักษะกีฬา ฯลฯ ทำการสอนอย่างเหมาะสมตามลำดับขั้นตอน
4. พฤติกรรมด้านการปลูกฝังจริยธรรมและคุณธรรม หมายถึง พฤติกรรมที่อาจารย์ผู้สอน สอนให้นักศึกษามีคุณลักษณะ และความประพฤติเป็นที่พึงปรารถนาของสังคม

5. พฤติกรรมด้านการใช้อุปกรณ์ในการสอนและสถานที่ หมายถึง พฤติกรรมที่อาจารย์ผู้สอนแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการใช้อุปกรณ์ในการสอนและสถานที่รวมถึงสื่อการสอนประกอบในการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม

6. พฤติกรรมด้านการจูงใจและเสริมแรงการเรียน หมายถึง พฤติกรรมที่อาจารย์ผู้สอนใช้เพื่อดึงดูดความสนใจ หรือโน้มน้าวจิตใจ นิสิตนักศึกษาให้หันมาสนใจบทเรียนมากยิ่งขึ้น

7. พฤติกรรมด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน หมายถึง พฤติกรรมที่อาจารย์ผู้สอนแสดงเพื่อพิจารณาความก้าวหน้าในการเรียนรู้ความสามารถของนิสิตนักศึกษาเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

อาจารย์พลศึกษา หมายถึง อาจารย์ผู้สอนวิชาพลศึกษาในมหาวิทยาลัยปี
หลักสูตร 4 ปี

วิชาพลศึกษา หมายถึง วิชากิจกรรมพลศึกษาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ
นิสิตนักศึกษา หมายถึง นิสิตนักศึกษาระดับปีที่ 1-4 ซึ่งกำลังเรียนสาขาวิชา
พลศึกษา ในมหาวิทยาลัยปี หลักสูตร 4 ปี ในปีการศึกษา 2533

มหาวิทยาลัย หมายถึง มหาวิทยาลัยปี ซึ่งมีการเรียนการสอนวิชาเอก
สาขาพลศึกษา หลักสูตร 4 ปี ประกอบด้วย 4 สถาบัน คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบพฤติกรรมการสอนวิชาพลศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย
2. เป็นแนวทางในการปรับปรุงพฤติกรรมการสอนของอาจารย์พลศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย
3. เป็นแนวทางในการจัดโครงการเสริมสมรรถภาพการสอนให้กับอาจารย์พลศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยต่อไป